

Tlačová správa, 12.10.2022, 10:00 hod.**INEKO: Finančné zdravie miest a žúp za rok 2021 sa medziročne zhoršilo**

Koronakríza vrátila viaceré ukazovatele hospodárenia samosprávy viac rokov dozadu. Klesli prebytky na bežných účtoch, dlh na obyvateľa vzrástol a viac záväzkov nebolo uhradených načas.

Mestá: Finančné zdravie

Rok 2021 – ďalší rok pandémie koronavírusu – zhoršil finančnú kondíciu slovenských miest. Priemerné skóre finančného zdravia za všetky mestá na Slovensku predstavuje hodnotu 4,35 z maximálnych 6,00, čo je o 0,07 bodu menej ako rok predtým. Mestá boli na vrchole svojho finančného zdravia počas rokov 2017 až 2020 a aktuálny pokles znamená pomyselný návrat k stavu z roku 2016.

Hodnotenie finančného zdravia poskytuje komplexný pohľad na hospodárenie samospráv, ktoré INEKO zostavuje na základe vlastnej metodiky. Zahŕňa viaceré kľúčové parametre hospodárenia: celkový dlh, dlhovú službu, bilanciu bežného účtu a záväzky po lehote splatnosti.

Celkovo 59 miest získalo hodnotenie „výborné finančné zdravie“ (skóre nad 5 bodov), pričom na vedúcej pozícii evidujeme Nové Mesto nad Váhom. Ďalších 78 miest dosiahlo „dobré finančné zdravie“ (medzi 4 a 5 bodmi). Hodnotenie medzi 3 a 4 bodmi („dostatočné“ finančné zdravie) zaznamenali mestá Bratislava, Zlaté Moravce, Levoča a Myjava. To signalizuje ich relatívne nižšiu finančnú stabilitu a potenciálne problémy v budúcnosti.

Pri Bratislave sa jedná o agregovaný údaj za celé mesto, teda magistrát a všetky mestské časti spolu. Ak by však doňho nebola zahrnutá problémová mestská časť Devín s obrovským historickým dlhom a záväzkami po lehote splatnosti, ktorá je už roky v nútenej správe, tak by celá Bratislava bola vo vyššom pásme, keďže ani magistrát, ani žiadna ďalšia mestská časť nemajú hodnotenie nižšie ako 4 body.

Tab. 1: Zoznam 5 miest s najlepším a najhorším finančným zdravím s ďalšími dôležitými ukazovateľmi ich hospodárenia

#	Mesto	Finančné zdravie (min=0 ... max=6)		Dlh (% bežných príjmov)		Bilancia bežného účtu (%)	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021
1.	Nové Mesto nad Váhom	5,91	5,90	2,41%	2,24%	+19,90%	+20,24%
2.	Tvrdošín	5,88	5,86	0,00%	0,00%	+19,24%	+17,18%
3.	Svätý Jur	5,88	5,85	0,00%	0,00%	+16,75%	+17,38%
4.	Dubnica nad Váhom	5,90	5,79	2,31%	2,24%	+18,39%	+15,74%
5.	Krásno nad Kysucou	5,62	5,68	0,00%	0,00%	+20,45%	+16,37%
...
137.	Spišské Podhradie	4,17	4,13	34,70%	28,59%	+9,45%	+4,81%
138.	Myjava	3,40	3,97	47,94%	42,60%	-0,07%	+8,98%
139.	Levoča	4,10	3,94	28,50%	35,61%	+7,79%	+6,00%
140.	Zlaté Moravce	4,20	3,83	33,23%	48,61%	+4,78%	-1,03%
141.	Bratislava /spolu/	3,88	3,83	34,08%	32,42%	+6,33%	+3,33%
	Všetky mestá v SR	4,42	4,35	20,99%	21,56%	+8,40%	+6,33%

Zdroj: dáta – mestá; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Mestá: Dlh a bilancia bežného účtu

Napriek koronakríze zatiaľ dokázali mestá udržať svoju percentuálnu mieru zadlženia pod kontrolou – priemerné zadlženie miest v SR počas roku 2021 síce stúplo, no iba mierne. Presnejšie, došlo k nárastu z 20,99 % na 21,56 %.

Aj za rok 2021 platí, že žiadne mesto v SR neprekročilo zákonnú hranicu celkového dlhu na úrovni 60 % bežných príjmov predchádzajúceho roka a takisto ani prvé sankčné pásmo dlhovej brzdy pre samosprávy (50 %).

Mestá s relatívne vysokým dlhom sú Zlaté Moravce (48,6 %), Leopoldov (42,8 %), Myjava (42,6 %) a Veľký Krtíš (41,9 %). Agregovaný údaj o dlhu za celú Bratislavu predstavuje 32,4 %, no dlh samotného bratislavského magistrátu je na úrovni až 45,1 %; štatistiku vylepšilo započítanie (prevažne nižších) dlhov mestských častí.

O finančnej kondícii samospráv dobre vypovedá aj bilancia bežného účtu. Tá sleduje, ako samospráva dokáže kryť svoje bežné výdavky z bežných príjmov. Platí, že čím väčší prebytok dokáže samospráva pri svojom bežnom hospodárení vytvoriť, tým väčší priestor jej vznikne na zveľaďovanie svojho majetku. Koronakríza sa prejavila na poklese prebytkov miest a vo výsledku sa jedná o najmenej dobrú hodnotu spomedzi uplynulých 7 rokov.

V roku 2021 zaznamenali kladnú bilanciu bežného účtu všetky mestá okrem dvoch – Zlaté Moravce mali deficit -1,0 % a deficitne hospodáril aj bratislavský magistrát (-0,7 %). Ostatné mestá s vykrývaním bežných výdavkov zo svojich bežných príjmov problém nemajú. Najvyšší prebytok dosiahli v Novom Meste nad Váhom (+20,2 %). Priemerná bilancia bežných účtov všetkých miest dosiahla +6,33 %, čo je signifikantné medzioročné zhoršenie oproti hodnote +8,40 % z roku 2020.

Kraje: Finančné zdravie žúp sa aj kvôli koronakríze opäť zhoršilo, významne klesli prebytky hospodárenia

Župy v roku 2021 nenadviazali na prevažujúci trend z pokrízových rokov, keď sa im v rokoch 2012 až 2014 a 2016 až 2019 darilo medzioročne znižovať svoju zadlženosť a zlepšovať aj vďaka tomu svoje finančné zdravie. Počas uplynulého roka došlo k druhému nárastu ich zadlženia v rade, keď v priemere ich dlh narástol z 30,3 % na 30,6 % ročných bežných príjmov.

Napriek nárastu zadlženia žúp platí, že žiadna spomedzi ôsmich žúp na Slovensku neprekročila zákonnú hranicu pre celkový dlh na úrovni 60 % a takisto ani prvé sankčné pásmo dlhovej brzdy pre samosprávy (50 %). Najvyšší dlh mali ku koncu roka 2021 v bratislavskej župe (41,4 %). Naopak, najlepší stav zaznamenali v župe nitrianskej (9,3 %). Dlž dokázali v roku 2021 najviac znížiť v trnavskej župe, najviac dlh narástol v trenčianskom kraji.

Zhoršili sa aj ďalšie relevantné ukazovatele hospodárenia – župám narástla dlhová služba (z 3,58 % na 6,44 %), mierne narástli aj záväzky viac ako 60 dní po lehote splatnosti. Prebytky na bežných účtoch klesli o pätinu – priemerná bilancia bežných účtov za všetky župy predstavovala +8,3 %, čo je najmenej dobrý výsledok od roku 2015. Pre porovnanie, za rok 2020 priemerná bilancia bežného účtu dosiahla +10,6 % a za rok 2019 dokonca +13,3 %. Pokiaľ ide o bilanciu bežného účtu, najlepšie hospodárila v roku 2021 trnavská župa, najvyšší relatívny úbytok dosiahla trenčianska.

To všetko prispelo k zhoršeniu priemerného finančného zdravia žúp z 4,59 na 4,47 bodu. Na vedúcu pozíciu v hodnotení finančného zdravia sa dostala nitrianska župa so skóre 4,99 bodu. Naopak, na poslednom mieste evidujeme žilinskú župu s hodnotením 4,20 bodu, ktorá sa v tomto ukazovateli aj medzioročne najviac zhoršila. Jediný kraj, ktorý si medzioročne vo finančnom zdraví polepšil, je banskobystrický. Všetky župy však vykazujú „dobré“ finančné zdravie.

Tab. 2: Finančné zdravie samosprávnych krajov a ďalšie dôležité ukazovatele ich hospodárenia

#	Samosprávny kraj	Finančné zdravie (min=0 ... max=6)		Dlh (% bežných príjmov)		Bilancia bežného účtu (%)	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021
1.	Nitriansky	5,06	4,99	10,70%	9,30%	+6,70%	+3,39%
2.	Trnavský	4,90	4,90	45,33%	38,57%	+11,49%	+12,67%
3.	Trenčiansky	5,07	4,87	28,05%	36,79%	+12,89%	+8,25%
4.	Banskobystrický	4,81	4,82	26,66%	22,87%	+10,58%	+7,06%
5.	Košický	4,67	4,67	29,72%	30,90%	+14,56%	+11,92%
6.	Prešovský	4,79	4,66	33,70%	34,59%	+13,64%	+11,82%
7.	Bratislavský	4,74	4,64	36,90%	41,40%	+11,27%	+6,99%
8.	Žilinský	4,51	4,20	35,03%	34,55%	+3,73%	+4,33%
	Všetky kraje spolu	4,59	4,47	30,31%	30,63%	+10,59%	+8,33%

Zdroj: dáta – VÚC; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Viac informácií o metodike a výsledkoch hospodárenia samospráv nájdete na portáli: www.hospodarenieobci.sk

Podrobnejšia analýza hospodárenia miest v SR: www.ineko.sk/file_download/1712 a žúp: www.ineko.sk/file_download/1713

Matej Tunega, analytik INEKO, obce@ineko.sk

Projekt hodnotenia finančného zdravia samospráv a prevádzku portálu www.hospodarenieobci.sk podporujú:

PosAm
PosAm, spol. s r. o.

Nadácia Konrada Adenauera

KONRAD
ADENAUER
STIFTUNG